

Dosarul nr. 2ra-365/2022
2-18004991-01-2ra-04042022

Prima instanță: Judecătoria Comrat, sediul Vulcănești (I. Botezatu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (L. Caraianu, S. Gubenco, A. Mironov)

DECIZIE

16 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Slavioglo Valeri,
în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către
Guboglo Mihail împotriva lui Slavioglo Valeri cu privire la recunoașterea nulă a
acordului adițional la contractul de împrumut,
împotriva deciziei din 11 noiembrie 2021 a Curții de Apel Comrat,

c o n s t a ț ă :

La 21 noiembrie 2018, Guboglo Mihail s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Slavioglo Valerii cu privire la recunoașterea neîntemeiată a acordului adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016, încheiat între Slavioglo Valerii și Guboglo Mihail.

În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că, la 15 ianuarie 2016, între Slavioglo Valerii și Guboglo Mihail a fost încheiat contractul de împrumut autentificat de către notarul public O. Caraiani. Concomitent între Slavioglo Valerii și Guboglo Mihail, în forma scrisă, fără a fi autentificat notarial, a fost încheiat un acord adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016. În baza acordului a fost stabilită răspunderea patrimonială pentru executarea necorespunzătoare a contractului de împrumut, sub formă de penalitate pentru restituirea întârziată a împrumutului acordat.

A menționat reclamantul că acordul adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016, contravine legislației, este lovit de nulitate absolută și urmează a fi recunoscut ca neîntemeiat or, contractul de împrumut menționat a fost încheiat și autentificat notarial, pe când acordul adițional la acest contract de împrumut nu a fost autentificat notarial.

A solicitat reclamantul recunoașterea nulității absolute a acordului adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016, încheiat între Slavioglo Valerii și Guboglo Mihail.

Prin hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătorei Comrat, sediul Vulcănești, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată.

La 12 februarie 2021, Guboglo Mihail, reprezentat de avocatul N. Jecov, a declarat apel prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 11 noiembrie 2021 a Curții de Apel Comrat, a fost admisă cererea de apel depusă de Guboglo Mihail, reprezentat de avocatul N. Jecov, casată hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătorei Comrat, sediul Vulcănești și emisă o hotărâre nouă prin care a fost admisă cererea de chemare în judecată înaintată de Guboglo Mihail.

A fost recunoscut nul acordul adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016 încheiat între Slavioglo Valerii și Guboglo Mihail, cu aducerea părților la poziția inițială.

A fost încasată de la Slavioglo Valerii în beneficiul lui Guboglo Mihail taxa de stat în sumă de 212,50 de lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a menționat că, conform prevederilor art. 208 alin. (5) din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019), orice modificare adusă unui act juridic trebuie să îmbrace forma stabilită pentru acel act. Astfel, rezultă că, tranzacția prin care se efectuează modificare în tranzacția de bază, trebuie să fie întocmită în aceeași formă ca și tranzacția de bază. Or, dacă părțile au încheiat contract autentificat notarial, atunci toate modificările și completările în acest contract trebuiau să fie efectuate în aceeași formă notarială.

Curtea de Apel Comrat a notat că Guboglo Mihail și Slavioglo Valerii, urmau să efectueze toate modificările și completările în acordul adițional la contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016, în formă notarială, mai mult că tranzacția a avut loc în aceeași zi.

Instanța de apel a menționat că nulitatea are nu doar efect pe viitor, dar și efect retroactiv, adică consecințele nulității apar la momentul încheierii tranzacției. Prin aceasta sunt înlăturate efectele tranzacției care au apărut din momentul încheierii acesteia și din momentul anulării tranzacției. În temeiul retroactivității efectelor nulității unei tranzacții, părțile revin în poziție inițială de pînă la încheierea tranzacției.

La 02 februarie 2022, Slavioglo Valeri a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 11 noiembrie 2021 prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel cu menținerea în vigoare a hotărârii instanței de fond.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel eronat a interpretat normele dreptului material și procedural, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, aplicând o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

A făcut referire la faptul că, anterior printr-o hotărârea judecătorească irevocabilă într-un proces între aceleași părți s-a dispus încasarea datoriei și a penalității rezultate din contractul de împrumut din 15 ianuarie 2016 și acordul adițional din aceeași dată.

La 05 aprilie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs depusă de către Slavioglo Valeri, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 170).

La 28 aprilie 2022, Guboglo Mihail, reprezentat de avocatul N. Jecov, a depus referință la cererea de recurs, prin care a solicitat declararea recursului depus de Slavioglo Valeri, ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, Curtea de Apel Comrat a pronunțat dispozitivul deciziei la 11 noiembrie 2021, decizia motivată a fost expediată participanților la proces la 12 ianuarie 2022, iar recursul a fost declarat la 02 februarie 2022. Astfel, instanța de recurs constată că Slavioglo Valeri, s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel, în termenul stabilit de lege.

Prin încheierea din 22 iunie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Slavioglo Valeri, a fost considerat admisibil.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurentul și intimatul a avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele părții adverse (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele legale aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de către Slavioglo Valeri, va casa decizia din 11 noiembrie 2021 a Curții de Apel Comrat și va menține hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul Vulcănești, din următoarele considerente.

Din probatoriul prezentat de părți pe parcursul dezbaterilor judiciare și administrat de instanța de judecată se atestă cu certitudine că, într-un alt litigiu vizând aceleași părți, prin hotărârea irevocabilă din 28 august 2017 a Judecătoriei Comrat, a fost admisă acțiunea depusă de Slavioglo Valeri împotriva lui Guboglo Mihail cu privire la încasarea datoriei în baza contractului de împrumut încheiat între părți și a penalității în baza acordului adițional din 15 ianuarie 2016, care se solicită a fi constatat nul în prezenta cauză, fiind dispusă încasarea de la Guboglo

Mihail în beneficiul lui Slavioglo Valeri a sumei de 9 350 de Euro cu titlu de datorie și suma de 9 705 Euro cu titlu de penalitate.

În corespundere cu prevederile art. 123 alin. (2) din Codul de procedură civilă, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sînt obligatorii pentru instanța care judecă cauza și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleași persoane

Sub acest aspect, Colegiul lărgit reține că din conținutul hotărârii judecătorești menționate supra, s-a constatat cu putere de lucru judecat că potrivit contractului de împrumut din 15 ianuarie 2016, autentificat notarial, Guboglo Mihail datora lui Slavioglo Valeri suma de 15 335 de Euro, obligându-se să restituie suma împrumutului până la 01 august 2016. La fel, prin acordul adițional din aceeași dată, întocmit în formă scrisă, părțile au prevăzut o clauză penală pentru fiecare zi de întârziere în mărime de 0,6 % din suma datoriei.

Totodată, din hotărâre reiese că părțile personal au întocmit și au semnat acordul adițional din 15 ianuarie 2016, stabilind obiectul acestuia – clauza penală în cazul nerambursării împrumutului în termenul stabilit, iar odată cu scurgerea acestui termen și notificarea prealabilă despre existența datoriei, Guboglo Mihail nu a reacționat sub nici o formă.

Mai mult, în cadrul examinării cauzei civile cu privire la încasarea datoriei, penalității și a cheltuielilor de judecată, Guboglo Mihail, fiind citat legal la ședințe, nu și-a expus opinia cu privire la solicitările lui Slavioglo Valeri, a solicitat amânarea examinării cauzei și nu s-a mai prezentat în judecată, cauza fiind examinată în lipsa lui. Este de menționat că, reieșind din mențiunea din titlu executoriu despre intrarea în vigoare a hotărârii la 28 septembrie 2017, hotărârea judecătorească menționată nu a fost contestată de către Guboglo Mihail, cererea de apel declarată de ultimul fiind restituită.

Prin prisma celor indicate este important de reținut că circumstanțele constatate printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, au puterea lucrului judecat (*res judicata*), ceea ce presupune că actul final al înfăptuirii justiției beneficiază de o prezumție indiscutabilă că exprimă adevărul și că, nu trebuie contrazisă de o altă hotărâre.

Concluzionând cele expuse supra, instanța de recurs evidențiază că, Guboglo Mihail, personal și-a exprimat voința de a lua un împrumut bănesc de la Slavioglo Valeri pe un termen concret, stabilind de comun acord mijlocul de garantare a obligației – clauza penală, nu s-a opus nici reclamației prealabile, nici pretențiilor din acțiune și nici nu a contestat în modul corespunzător hotărârea judecătorească prin care s-a dispus încasarea sumelor datorate, însă după transmiterea documentului executoriu la executare silită, a depus prezenta acțiune de recunoaștere a nulității acordului adițional la contractul de împrumut.

Cu referire la temeiul acțiunii, nerespectarea formei autentice a acordului adițional, similară actului juridic principal, Colegiul lărgit reține că clauza penală poate fi stipulată fie în contractul ce dă naștere raportului obligațional, fie într-o convenție ulterioară încheiată înainte de momentul în care intervine neexecutarea prestațiilor datorate de debitor. Iar, în corespundere cu prevederile art. 625 din Codul civil (în redacția în vigoare la data relevantă cauzei), clauza penală trebuie

să îmbrace întotdeauna forma scrisă. Forma scrisă, la caz, se consideră respectată dacă actul juridic care generează clauza penală este întocmit cu respectarea cerințelor expuse în art. 210 din Codul civil (în redacția în vigoare la data relevantă cauzei).

În aceeași ordine de idei, urmează a fi evidențiat faptul că în cazul în care obligația principală trebuie încheiată în formă autentică, această cerință se aplică asupra formei clauzei penale. Totuși, sancțiunea nulității pentru nerespectarea formei autentice se aplică atât în cazurile când legea cere expres forma autentică, cât și atunci când aceasta rezidă în acordul părților. Legea materială nu prevede drept o condiție obligatorie – respectarea formei autentice, la încheierea unui contract de împrumut, însă la caz, această formă a fost condiționată de voința mutuală a părților.

Ca urmare, la pct. 10 al contractului de împrumut din 15 ianuarie 2016, Slavioglo Valeri și Guboglo Mihail și-au exprimat consimțământul la întocmirea acordurilor adiționale și/sau la modificarea și/sau completarea contractului de împrumut, însă nu au prevăzut, drept o condiție obligatorie, forma autentică, lăsând reglementarea acestor situații pe cadrul legal național. Or, la caz, norma legală citată anterior, prevede expres forma scrisă simplă pentru valabilitatea unei clauze penale. Altfel spus, forma autentică se cere atunci când aceasta o prevede legea sau acordul părților, efect care se răsfrânge și asupra actului juridic accesoriu – acesta trebuie să fie în formă autentică atunci când legea o cere pentru actul juridic principal sau atunci când aceasta o vor părțile.

Subsidiar, cu referire la prevederile art. 208 alin. (5) din Codul civil (în redacția în vigoare la data relevantă cauzei), care a fost aplicat de către instanța de apel, Colegiul lărgit învederează că sensul acestei prevederi legale a fost de a exclude, la nivel legislativ, situații în care prin „tăcere” să se dea naștere raporturilor juridice (cu excepția celor prevăzute expres de lege, de exemplu prelungirea prin tăcere a termenului locațiunii). Astfel, obligativitatea respectării formei actului principal, cel puțin a formei scrise, are drept scop de a deduce cu certitudine voința persoanei de a încheia un act juridic, în speță, clauza penală și mărimea ei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție trage concluzia că acțiunea de constatare a nulității actului juridic este neîntemeiată atât juridic cât și faptic, iar soluția instanței de apel este bazată pe interpretarea eronată a legii materiale și pe aplicarea legii care nu trebuia să fie aplicată, motiv pentru care urmează a fi casată cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În context, ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate, cu privire la fondul cauzei civile.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz (a se vedea, printre alte autorități, cauza Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), hotărârea 17 iulie 2014, § 156).

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Slavioglo Valeri, de a casa decizia din 11 noiembrie 2021 a

Curții de Apel Comrat cu menținerea hotărârii din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul Vulcănești.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Slavioglo Valeri.

Se casează decizia din 11 noiembrie 2021 a Curții de Apel Comrat și se menține hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul Vulcănești, emise în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Guboglo Mihail împotriva lui Slavioglo Valeri cu privire la recunoașterea nulă a acordului adițional la contractul de împrumut.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecători

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Victor Burduh